

**САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО**

Извештај о извозу шећера у земље Европске уније, II део

Савет за борбу против корупције је 20. новембра 2003. године Влади Републике Србије доставио Извештај о извозу шећера у земља Европске уније, са предлогом мера за превазилажење проблема насталих у извозу шећера и стварања услова за укидање санкција Европске уније.

Извештај Савета је у Влади прихваћен са неуважавањем и подсмехом. Податак који смо изнели, да је преко 100.000 тона шећера ушло у земљу на црно, дочекан је са оспоравањем и тврдњом да шверца и препакивања шећера није било, да то и није био разлог за увођење санкција, јер се то, по тврдњи министра Пителића нигде и не наводи у документима Европске комисије. Предложене мере за утврђивање одговорности и отклањање поремећаја у извозу, које је иницирао Савет, нису ни дошле на дневни ред, јер су по схватању Владе биле непотребне, јер Влада предузима све што је потребно и што ће довести до укидања санкција.

Извештај Савета су подржали потпредседници Владе Човић и Исаков и бивши директор царине Владан Беговић, који је потврдио да је и према његовој документацији преко 100.000 т. шећера више потрошено и извезено него што га има у легалним токовима.

На извештај Савета за борбу против корупције министар Пителић, председник Владине Комисије за праћење производње и промета шећера, изјавио је:

“Значи, они (Европска комисија, прим В.Б.) ни једног тренутка, бар ја нисам имао прилике да тако нешто чујем или видим такав извештај, нису рекли да је суспензија уведена због постојања конкретних реекспорта, већ због сумње базиране на неспособности царинске службе да утврди порекло робе. Нико никада није рекао које су то цифре – 4.000 шлепера или 12.000 шлепера - при чему је свакоме ко се иоле у то разуме, јасно да су цифре наведене у извештају Савета за борбу против корупције немогуће: да 12.000 шлепера пређе границу, а да то нико не види, искључив је Пителић, упозоравајући да опасне математичке калкулације различитим подацима о потрошњи, производњи и извозу, унете у поменути извештај, само доприносе "драматургији случаја".

Одлуком Европске комисије, почетком фебруара 2004. године санкције на извоз шећера по преференцијалним условима су продужене на још шест месеци, чиме суспензија на извоз шећера улази у другу годину. Одлука о продужењу санкција поклапа се са временом припреме за сетву шећерне репе и површине под репом се драстично смањују. Наше највеће и најбоље шећеране су изгубиле потенцијалне купце са европског тржишта, немају финансијских могућности да финансирају сетву и тону у стечај и ликвидацију. Приватизоване шећеране су 2002. године произвеле нешто преко 150.000 тона шећера, и са том производњом Србија поново може постати реални увозник шећера.

Савет за борбу против корупције је наставио да прати ову проблематику. Резултат те анализе је овај извештај који достављамо Влади.

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ, II ДЕО

Уредба о преференцијалном извозу шећера је суспендована одлуком Европске комисије на три месеца, са могућношћу продужења уколико буде неопходно, о чему је потпредседника Владе Републике Србије Јовановића и министре Потића и Веселинова обавестио Кристофер Патен писмом од 22. маја 2003. године. У писму се наводи да је суспензија уведена због злоупотреба у извозу шећера, и посебно наводи: »Такође није ни у вашем сопственом интересу то што су трговинске концесије, које је требало да користе вашој економији и друштву, изложене погубном ризику злоупотребе«. Одлука о суспензији извоза је продужена је 23. јула 2003. године на шест месеци, да би 7. фебруара 2004. године новом одлуком Европске комисије санкције биле продужене на још 6 месеци. О томе је из Брисела агенција БЕТА известила:

Европска комисија је продужила привремену суспензију трговинских преференцијала за шећер увезен у Европску унију из СЦГ за додатних шест месеци почев од 8. фебруара, званично је саопштено из Делегације Европске комисије у СЦГ. Како се наводи у саопштењу достављеном агенцији Бета, та одлука је усвојена јер постојећи систем у СЦГ, иако тренутно побољшан, није у стању да адекватно примени правила трговинских преференцијала и тако обезбеди да шећер извезе у ЕУ заиста потиче из СЦГ. Европска комисија се, ипак, нада да ће неопходна даља побољшања бити уведена у следећих шест месеци, наводи се у саопштењу Делегације Европске комисије у Београду.

Наводимо комплетан извештај агенције Бета из Брисела од 2. фебруара 2004. године:

Уред Европске уније за сузбијање проневера (ОЛАФ) и МУП Србије су током четири заједничке истраге утврдили да су шећеране у Пећинцима, Ковачици и Сремској Митровици коришћене за препакивање увезеног шећера.

Препаковани шећер је потом, уз приказивање нетачног порекла, извожен из Србије и Црне Горе у Европску унију (ЕУ), наводи се у меморандуму о сагласности истражног тима ОЛАФ-а и Управе за борбу против организованог криминала МУП-а Србије, који је потписан у октобру прошле године у Београду.

У том документу, у који је имала увид агенција Бета, наводи се да је било *тешко утврдити везу између крајњих извозних послова и конкретних операција препакивања шећера у циљу преваре.*

Веома је тешко утврдити путеве трговине шећером на српској територији због постојања мреже компанија 'на папиру' (схелл компаниес), које издају лажна документа у склопу операција преваре, а са циљем да се 'покрију' прави корисници, заједничка је оцена ОЛАФА и Управе за борбу против организованог криминала.

Према тврдњи Европске комисије, која је суспендовала извоз шећера из Србије у ЕУ по повлашћеним условима, двострука незаконита зарада је остваривана тако што је шећер из ЕУ у СЦГ увожен по субвенционисаним ценама, а потом препакован и лажно декларисан извожен поново у ЕУ по повлашћеној бесцаринској тарифи.

У меморандуму о "сагласности" ОЛАФ-а и МУП-а Србије, се истиче да *полицијске службе сада треба да окончају и усагласе своје информације и истраге на темељу снажне политичке подршке и чврсте воље српске владе, уз опаску да одсуство транспарентне сарадње још не омогућава успешну битку против организованог криминала, уpletеног у ове случајеве.*

Наведено је да је једна од фирми против којих је покренут судски поступак, "Воћар Лутка" из Пријепоља. Под сумњом да је у пословима с "Воћар Лутком" издавала лажне документе је црногорска компанија "Адриатик" и "још неки други".

У документу се указује на везу између ове две компаније и других фирми "без канцеларија", које су оне направиле у Пријепољу и Подгорици, и фиктивног предузећа "USTRADE" и "једног од најзначајнијих купаца", фирме "ISD" у Београду.

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ, II ДЕО

"Адриатик" је, према налазима истраге, био увозник шећера из земаља ЕУ и других европских земаља, и то преко царинских испостава у Шапцу, Суботици и Панчеву. Преко "Тргошпеда" из Шапца и "Первана" из Суботице су, како је утврђено, обезбеђиване царинске дозволе за тај увоз. Увожени шећер је довожен у шећеране у Сремској Митровици и Жабалу. *Важан увозник је, све говори, и компанија 'МК Комерц',* додаје се у налазима истражних тимова ОЛАФ-а и Управе МУП-а Србије. У тим налазима је наведено и да су шлепери са шећером за рачун "МК Комерца" стизали у Панчево и пребацивани су у Ковачицу, а затим су прослеђивани разним компанијама за послове са шећером, и то за "разне сврхе". И неки други "оператори" су, стоји у овом налазу, "увозили велике количине шећера који је потом превожен у шећеране и истовремено продаван извозницима. "Иста компанија има извозни и увозни сектор. Они један другом продају шећер", наведено је у заједничком документу ОЛАФА и Управе за борбу против организованог криминала.

Провера увоза и извоза у предузећу ISD у Београду је, како се додаје, *одвела истрагу до провере шећеране у Пећинцима, која припада групи 'МК Комерц', а увид у њене рачуноводствене књиге је показао да за шећер продат 23. и 24. јула 2002. године није било доказа да је пореклом из шећеране Пећинцима. Складиште шећеране је у то време, како показују званичне књиге, било празно. Зато је покренут судски поступак против фирме ISD због издавања лажних докумената,* истиче се у налазу стручњака ОЛАФА и Управе за борбу против организованог криминала, у којем је наведено и да *једно сведочење показује да је у шећерани у Пећинцима, у више наврата, пре јуна 2003, препакиван шећер за поновни извоз у ЕУ.* Поред осталог се спомиње да је то чињено са шећером увоженим из Словачке, као и да су шећеране у Сенти и Врбасу увезле око две хиљаде тона шећера из ЕУ и, истовремено, на тамошње тржиште извезле исту количину овог производа. У документу се истиче да је *ОЛАФ-у предочен сценарио преваре у коју је била уплетена фирма ИНТЕРФРИГО, која је извезла 896 тона европског и српског шећера, између децембра 2002. и априла 2003. године.* Такође се спомиње и веза између фирми "Адриатик" и "Ориа интернешнел", чији је власник у Црној Гори.

У "закључцима" меморандума о сагласности ОЛАФ-а и Управе за сузбијање организованог криминала МУП-а Србије се каже да *одсуство специфичних закона о сузбијању финансијског криминала, корупције и прања новца, као и помањкање сарадње у међународним истражним радњама са другим с тим повезаним земљама (Црна Гора) не даје правосудно – полицијским службама неопходна оруђа за ефикасно деловање против организованог финансијског криминала.*

Заједнички извештај ОЛАФ-а и МУП-а Србије уствари садржи праве разлоге због чега су нам уведене санкције, што је проистицало и из првог извештаја ОЛАФ-а из новембра 2002. године и свих каснијих упозорења која су из ЕУ стизала званичницима у Србији.

Негирајући и овај извештај, министар Пителић за »Економист« тврди:

«Задовољан сам динамиком којом је радила Комисија за испитивање токова шећера. О ономе шта је МУП радио не могу да судим, али је чињеница да у Европској комисији критикују динамику истраге. Лично могу да будем незадовољан, јер ако је та критика валидна, то значи да је требало нешто убрзати. Мислим да је са ОЛАФ-ом требало одржавати много интензивнију везу, и да неспретно направљен Меморандум о сагласности није допринео решавању проблема. Министар сматра да је меморандум између ОЛАФА и МУП-а веома проблематичан: »Други канал је настао потписивањем меморандума о сагласности између МУП-а и ОЛАФ-а који је нашој полицији понудио ОЛАФ, и који је потписивањем добио на обавезности. Тај меморандум је фокус Европске уније пребацио на истраге о злоупотребама у токовима шећера. Лично сматрам да је тај документ доста неспретно направљен, посебно због тога што он у себи носи и неке политичке квалификације, али и наводе за које се касније показало да немају никаквог

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО

основа, а поједини су настали чак и због лошег енглеског превода. Делови тог документа су крајње непрецизни, а неки су супротни каснијим налазима полиције.”

Неслагања у подацима Владе

У извештајима Владине Комисије за испитивање токова шећера постоје озбиљна неслагања. У подацима које је за извештај Комисије дало Министарство трговине, наводи се да су укупна производња, залихе и увоз шећера у Србији у 2001, 2002. и до маја 2003. године износили 652.184 т, а укупан извоз у истом периоду 331.024 т. Разлика, која се мора односити на потрошњу (Министарство о потрошњи не даје никакве податке), јесте 321.160 т. Према процени са којом се слажу и Владини званичници, најмања потрошња шећера у Србији износи око 220.000 т на годишњем нивоу, што значи да је у датом периоду укупна потрошња била око 520.000 т шећера. Тако се у самим подацима Владине Комисије јавља “вишак” од 198.840 т шећера који није произведен, ни на залихама, нити легално увезен, а такође ни потрошен, ни легално извезен.

У току израде предходног извештаја о извозу шећера, Министар Питић нам је одговорио следећим дописом:

У вези вашег дописа број 72/116 од 9. октобра 2003. који нам је прослеђен од стране Министарства финансија и економије, желимо да, у име Комисије за праћење производње и промета шећера, укажемо на следеће:

- приликом увоза прехранбене робе врши се анализа узорака од стране референтних лабораторија. Након извршене анализе тржишни инспекторат издаје **Уверење о квалитету робе намењене увозу**. Наведеним Уверењем се потврђује да роба чији је узорак анализиран одговара по квалитету прописаном Правилнику.
- поред контроле квалитета, приликом увоза врши се фитосанитарна и ветеринарска контрола, након чега инспектори издају **Сертификат о испуњености фитосанитарних и ветеринарских услова**. На основу издатих Уверења радници царине врши царинење увезене робе.
- инспекторати на нивоу савезне државе СРЈ су током 2001. и 2002. године издавали поменута Уверења. Доношењем Закона о министарствима маја 2003. године (“Сл. Гласник РС”, бр. 47/03) контрола квалитета прехранбених производа и фитосанитарна и ветеринарска контрола је прешла у надлежност Министарства пољопривреде и водопривреде Републике Србије.

Вашим захтевом је тражено да се доставе подаци о **Решењима за стављање робе у промет за увезени шећер**. Имајући у виду напред наведено обавештавамо Вас, да важећи прописи не предвиђају издавање поменутих Решења. Стога, молимо да нам ближе дефинишете Ваш захтев, како би могли на исти адекватно да одговоримо.

С поштовањем,

МИНИСТАР
Горан Питић

На поновљени захтев Савета од 17.11.2003. године министар није одговорио. Очигледно је да основни проблем није био у непрецизности захтева, већ у подацима које смо тражили. Цитирамо наш допис од 17.11. 2003. године:

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО

У вези вашег дописа од 22. октобра 2003. године, којим нам објашњавате да је наш захтев био непрецизан, молимо да нам за увезени шећер у 2001. и 2002. години, према доле приложеној табели, доставите податке о томе да ли је тржишни инспектор издао Уверење о квалитету робе намењене увозу:

2001. година	Оцарињено (у тонама)	Сертификовано код СТИ (у тонама)
1. МК COMMERCE, Нови Сад	22.000	0
2. Београд, Земун	4.998	0
3. Воћарлутка, В. Жупа	5.920	275
4. Med.dist.šeć.isd, Београд	5.042	4.350
5. Swisslion, Нови Сад	3.997	0
6. Технотрон, Ваљево	2.419	200
7. SI&SI комп. Суботица	1.995	0
8. Пистолато, Ваљево	1.750	0
9. Југошећер, Београд	1.597	2.000
10. Agraxtraiding, Београд	1.314	724
11. Фурта, Осечина	1.400	0
12. Банат, Вршац	1.400	0
13. БИП, Београд	1.150	0
14. Шећерана, С. Митровица	1.000	0
15. Сторк, Кула	1.000	0
16. Делишес, В. Хан	1.160	0
17. Starproduct, Чачак	1.030	0
18. Mediteraninv, Пирот	968	0
19. Суботичанка, Суботица	810	0
20. Stevanović СО, Нови Сад	858	0
21. Сувоће, Суботица	750	0
22. Nectar, Б. Паланка	800	0
23. ПНАГРОЕКОНОМИК, Београд	596	0
24. Когоком. Земун	534	0
25. Foodline, Вршац	650	0
26. Раваница, Ћуприја	550	0
27. Јепех, Београд	500	750
28. Таково, Горњи Милановац	522	0
29. Зајечарка, Београд	500	0
30. Jobson, Београд	600	800
31. Витаминкапрод. Ниш	547	0
32. ПКБВОЋ. Плант. Болеч	500	0
33. Пивара, Ниш	500	0
34. Монтепром, Ваљево	400	0
35. Банини, Кикинда	407	0
36. Параћинка, Параћин	400	0
37. Coloseum, Краљево	480	0
38. Interflex, Чачак	300	100
39. Полимарк, Београд	300	50

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО

40. Šebex, Чачак	320	230
41. Interdil, Нова Варош	292	0
42. Veofruto, Београд	261	0
43. Центропроизвод, Београд	250	0
44. Кондивик, Вршац	300	0
45. Jaffa, Црвенка	200	0
46. Еуроагент, Врбас	241	0
47. Квеле, Нови Пазар	280	0
48. Милодух, Крагујевац	200	0
49. Воћар, Коцељева	174	0
50. Clascom. Чепуре	195	0
51. Ацикоком. Краљево	192	0
52. Младостпро, Гроцка	176	0
53. Гакпром, Футог	200	0
54. Milleniumtrade, Земун	100	0
55. Фабрика шећера, Ковин	145	0
56. Атанасијавић, Б. Јарак	128	0
57. Oriontrade, Нови Сад	117	0
58. Новаслога, Трстеник	100	0
59. ИТН, Нови Београд	1	2.650
60. ИБП Београд	0	1.000
61. NB Arlex	0	100
62. Nova pet	0	200

2002. godina

	Оцарињено (у тонама)	Сертификовано код СТИ (у тонама)
1. МК COMMERCE, Нови Сад	22.255	19.516
2. Воћарлутка, В. Жупа	9.067	0
3. Београд, Земун	8.000	0
4. Swisslion, Нови Сад	3.133	0
5. Банини, Кикинда	472	0
6. Болвесани, Нови Београд	1.134	1.605
7. Медела, Врбас	1.000	500
8. Oztrade, Нови Сад	1.255	0
9. Jobson, Београд	800	1.502
10. Житокомерц, Бобиште	678	4.946
11. SI&SI комп. Суботица	548	1.639
12. Инд. хра. Дуња, Београд	460	115
13. Jaffa, Црвенка	398	199
14. Фрута, Осечина	500	800
15. Коран, Прибој	442	0
16. Wunder, Ниш	240	0
17. Полимарк, Београд	226	66
18. International CG, Београд	216	48

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО

19. Селекција, Алексинац	137	0
20. Brazdacoop, Инђија	212	0
21. Пионир, Суботица	99	1.045
22. DELYUG, Нови Београд	49	200
23. Adriaticcorporation	0	112
24. Centrožitarice	0	137
25. ИБП Београд	0	6.000
26. ИПБ	0	1.000
27. Суботичанка	0	450
28. Yucom	0	229

У извештају Европске комисије након којег су фебруара 2004. године Србији продужене санкције на извоз шећера, апострофира се и овај проблем: **"Документација показује да сав увезени и царинени шећер током 2001. и 2002. године није пријављен министарству финансија и трговинској инспекцији, што доказује да коначни купац није пријавио значајне количине у Србију увезеног шећера."**

Неколико основних чињеница за подсећање

Уредбом ЕУ бр.2007/00 од 18.09.2000. и допуном РЦ 2563/00 од 20.11.2000. отворено је тржиште ЕУ за увоз шећера произведеног у Југославији и другим земљама западног Балкана без икаквих рестриктивних мера и без царинског оптерећења.

Значајнији извоз шећера у земље ЕУ почео је 1. 8. 2001. године, када су одобрене прве квоте за извоз шећера. До увођења санкција 22. маја 2003. године у земље Европске уније извезено је 352.063 т по просечној цени од 600 евра по тони.

Могућност за преференцијални извоз шећера Србија је добила у 2000. години, када је реално била увозник шећера, јер је производња у тој години износила 119.178 тона, што је мање од годишње потрошње на домаћем тржишту, која се креће од 220.000 тона (подаци званичника Владе) до 280.000 тона (према упоредним подацима шећерана, заједнице "Југошећер" и бившег министра Веселинова). Могућност извоза смо и у оваквим условима добили јер наша земља потенцијално јесте велики произвођач и извозник шећера. Војводина је најпогоднији регион централне Европе за производњу шећерне репе, где се на само 7% ораница може произвести репе довољно за 750.000 тона шећера, и изграђених огромних капацитета за прераду, односно постојање 15 шећерана.

Одлука ЕУ је израз спремности да се помогне нашој земљи и влади у превазилажењу економских тешкоћа нагомиланих у претходном периоду, и најпотпуније допринесе економском опоравку државе. Намера је била да се позитиван финансијски ефекат извоза на заштићено европско тржиште одрази на пословање шећерана, односно њихов финансијски опоравак, да се поспешу производња репе, односно да се створе услови за производњу шећера какве смо већ имали деведесетих година, када је наша индустрија била на нивоу индустрија западних земаља. Производња у 1990. години је била нешто преко 600.000 тона.

Санкције смо добили због енормног повећања извоза који није имао извор у домаћој производњи. У 2002. години, кад су већ стигла значајна упозорења из ЕУ, извезено је 159.617 тона, а у првих 5 месеци 2003. године још 115.260 тона, што укупно чини 274.877 извезеног шећера из кампање прераде у 2002. години. Напомињемо да је

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО

укупна производња у кампањи 2002. године износила 270.517 тона, што значи да смо извезли више од укупне производње те године. Ради поређења, још једном наводимо следеће податке:

Производња 2000. године	119.178 т
Производња 2001. године	211.873 т
Производња 2002. године	270.517 т
Увоз 2001. године	76.663 т
Увоз 2002. године	63.956 т
Увоз 2003. године (до 7. 5.)	40.884 т
Извоз 2001. године	77.184 т
Извоз 2002. године	159.617 т
Извоз 2003. године (до 7. 5.)	115.260 т

Врло једноставним поступком, сабирањем укупне производње и увоза у одређеној години, од које се одузме укупна потрошња и извоз, утврђују се чињенице о величини шверца шећера које се не могу ничим оспорити. Посматрајући период од увођења преференцијала до њихове суспензије, долазимо до података да је укупна производња у овом периоду 601.568 тона, укупан увоз 181.504 тона, што значи да је укупна расположива количина шећера износила 783.072 тоне, а укупна потрошња и извоз у овом периоду износе 892.061 тона, што значи да код потрошње од 220.000 тона годишње на домаћем тржишту, са којом се слажу и званичници Владе (а која је вероватно мања од стварне потрошње), **је потрошено и извезено 109.990 тона шећера више него што је произведено и легално увезено.** Када се на то додају залихе, које су на дан 15. маја 2003. године износиле 86 330 т, а које треба одбити од расположиве количине шећера, **добиве се 196.320 тона шећера који је током 2001, 2002. и до маја 2003. године извезен из Србије, а да није у Србији произведен нити легално увезен.**

Најречитији доказ да су и Министарство за економске односе са иностранством и Министарство трговине знали да се огромне количине шећера шверцују, јесте то што су у својим извештајима настојали да те количине прикрију тако што нигде нису наводили податке о годишњој потрошњи шећера у Србији, што им је омогућило да остале податке (о производњи, увозу и извозу) тачно наведу, а да проблем шверца ипак остане замагљен.

Већ смо навели да је у фебруару месецу суспензија на извоз шећера продужена на још шест месеци, што доводи до већ реалне могућности за потпуну пропаст ове привредне гране у Србији.

Анализа извоза шећера није потпуна без макар делимичне анализе приватизације шећерана.

Финансијски ефекат преференцијалног извоза шећера није допринео опоравку шећерана и њиховој припреми за приватизацију, за коју су били заинтересовани сви велики европски произвођачи шећера. Тај ефекат до њих није ни стигао, већ до трговаца и шверцера шећера. Најречитије последице увођења санкција се огледају у пропасти шећерана и одустајању од учешћа у приватизацији произвођача као што су AGRANA, SFIR, ST.LOUISE SUCRE, SHAFFER AND ASSOCIATES, и други.

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО

Анализа извештаја Агенције за приватизацију о приватизацији шећерана

У извештају Агенције за приватизацију се наводи су по претходном закону приватизоване шећеране »Бачка« из Врбаса, »Зрењанин« из Зрењанина и »ТЕ-ТО« из Сенте, према новом закону су приватизоване методом јавног тендера шећеране у Бачу, Ковачици, Црвенки, Пећинцима и Жабљу, да се у поступку приватизације методом јавне аукције налазе шећеране у Ковину и Сремској Митровици, а у поступку реструктурирања шећеране у Ћуприји, Београду и Шапцу. Такође се наводи да се шећеране у Пожаревцу и Српској Црњи не могу приватизовати, јер је над њима отворен стечајни поступак.

У прегледу Агенције о шећеранама приватизованим по новом закону и поступком тендера, даје се само шематски приказ процедуре приватизације, са акцентом да је циљ био да се обезбеде неопходне инвестиције због обнављања застарелих производних капацитета и унапређења пословања шећерана. Наводи се да су приватизацијом обезбеђена значајна средства за инвестиције и за социјални програм ових предузећа. Истиче се да су то били главни разлози за продају три шећеране предузећу МК Комерц по 183 динара, али се не наводи ни један податак како су реализовани наведени уговори, будући да су склопљени у октобру 2002. године. Недостају подаци колико је до сада уложено у инвестиције и социјални програм.

За шећеране у Сремској Митровици и Ковину се наводи да су ово две најмање атрактивне шећеране и да је због тога код њих одређен метод јавне аукције, који је до сада неуспешно урађен четири пута за 14 месеци. За ове две шећеране, које не раде већ неколико година, Агенција је утврдила почетне цене од 86 до 152 милиона динара, а укупну вредност понуде од 238 до 194 милиона динара. Овим шећеранама није дата могућност да се приватизују на тендеру, за, на пример, цену од 183 динара, а да главну вредност понуде представљају будуће инвестиције и будући социјални програми.

За шећерану у Ковину је веома дуго био заинтересован велики амерички произвођач SHAFFER AND ASSOCIATES из Луизијане, сматрао ју је веома атрактивном, и због технологије и због стратешког положаја поред Дунава, али није био спреман да је купи за почетну цену од чак 2.500.000 евра, уз обавезу измирења нагомиланих дугова и инвестиција у опрему. Представник SHAFFER AND ASSOCIATES фирме је уз ове разлоге навео и да је његова фирма предлагала да се све шећеране у Србији приватизују путем тендера, јер у свету није уобичајено да се велике фабрике продају на аукцијама, али је тај предлог одбијен, а SHAFFER AND ASSOCIATES су одустали од куповине.

За три шећеране које се налазе у поступку реструктурирања дају се такође само оквирни подаци, а ми ћемо навести неке основне податке за најстарију шећерану у Србији, »Димитрије Туцовић« из Београда.

Наша најстарија шећерана, основана је 1898. године, а оснивач је Акционарско друштво из Регензбурга и Краљевина Србија. Данас је то друштвено предузеће са 105 година традиције у производњи шећера. Шећерана у Падинској Скели је новоизграђена фабрика која може достићи 10.000 тона дневне прераде шећерне репе (гранични капацитет у земљама ЕУ). Територијално је у зони београдског тржишта, један је од капитално најинтензивнијих привредних субјеката у Београду и значајан генератор развоја великог броја привредних грана, а у условима коришћења пуног капацитета омогућава у репро ланцу упосленост око 30.000 радника. Фабрика не ради од 1998.

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ, II ДЕО

године, па је 2002. године због недостатка обртног капитала на основу јавног огласа изабран као најповољнији понуђач за закуп фабрике италијанска фирма SFIR. У преговорима са овом фирмом, договорено је улагање од око 36.500.000 ДМ за оживљавање производње и враћање дугова, али је ино партнер тражио одређене гаранције Министарства за привреду и приватизацију и право прече куповине у поступку приватизације. На предлог Министарства за привреду и приватизацију се одустало од ове пословне сарадње. Агенција за приватизацију је у септембру 2002. године донела одлуку о покретању поступка реструктурирања шећеране. Тај поступак је завршен у октобру месецу 2003. године, достављањем предлога концепта реструктурирања шећеране Агенцији за приватизацију. Фабрика није приватизована, Агенција није предузела никакве даље кораке, фабрика и даље не ради, од 359 радника, 182 се добровољно пријавило као технолошки вишак, а њих 177 који су програмом предвиђени да наставе производњу и даље не ради и не прима плату. Ови радници се у протестима пред Владом сада интересују још једино за стечај, надајући се да ће у том поступку добити макар део изгубљених зарада.

Из извештаја Агенције се не може видети зашто није прихваћено партнерство италијанског SFIRA за шећерану у Падинској Скели који је прихватао да плати дугове и да већ 2002. године обнови производњу у фабрици, већ је уведен поступак реструктурирања да би се смањили дугови, а након спроведеног поступка није затражен стратешки партнер нити уопште покушан поступак продаје.

Шећерана у Зрењанину је приватизована по старом закону, и ове године је први пут прекинула производњу од 1911. године. Влада Србије је 12. фебруара 2004. године донела закључак којим се усваја Програм ревитализације производње АД Фабрика шећера »Зрењанин«, са препоруком Министарству за привреду и приватизацију да шећерани одобри коришћење средстава субвенције у износу од 20 милиона динара за покретање производње у том предузећу. У поменутом извештају Агенције за приватизацију се наводи да ова шећерана, и остале које су приватизоване по старом закону нису у надлежности Агенције. Ми смо извештај тражили од Министарства које је надлежно за привреду, па је овај извештај морао садржати и следеће податке:

- Шта је Влада учинила за опоравак ове фабрике од увођења мера од стране Владе у јуну 2003. године?
- Зашто није покренут поступак за накнаду штете од фирме МК Комерц, кад се у извештају који је достављен Влади наводи да је штета већа од 100.000. динара?
- Да ли је и када покушана продаја 60% акција које су пренете Акцијском фонду?

Из штампе се могу сазнати подаци и о другим шећеранама за које у извештају Министарства нема никаквих података. У тексту у »Политици« од 26.01.2004. се наводи да се, после тендерске продаје три шећеране фирми МК Комерц по три евра, америчка компанија Шефорд обратила републичкој Влади са предлогом да шест шећерана које не раде купи по 10 \$ уз обавезно враћање свих њихових дугова и улагања да поново почну производњу, али је та могућност одбијена.

У извештају Министарства о приватизацији шећерана не може се видети концепцијски приступ приватизацији шећерана нити план приватизације, иако је у току била израда студије о рехабилитацији индустрије шећера у Србији. Подаци о вредности капитала су недоречени, јер не садрже много других података, о залихама робе и репроматеријала, недовршеној производњи, власништву над другим објектима који

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,

II ДЕО

нису везани за производњу шећера, а чијом продајом су се могли вратити дугови, или макар њихов део (хотели, стадиони, посебни магацини, локација на Чукарици – стара шећерана, и сл.), недостаје упоредна анализа понуђених услова за продају на тендеру и аукцијску продају, јер се стиче утисак да су тендерске неупоредиво повољније у понуди и дате су у периоду кад су имале засновану производњу. Стиче се и утисак да су понуде на аукцији по баснословној цени, са великим дуговима и без производње дуги низ година, дате са циљем да се за њих нико не заинтересује, да не би биле конкуренција већ продатим шећеранама. Поставља се питање зашто и аукцијске продаје нису замењене тендерским, кад су тендерске дале очекиване резултате и кад су на таквој продаји инсистирали заинтересовани купци.

Тендерске приватизације су спроведене у пет шећерана које нису прекидале производњу и које су те јесени када су продате произвеле 156.472,6 тона шећера, који је продат по 600 евра/т. Три шећеране које је МК Комерц купио за 549 динара, те јесени су произвеле 62.057,1 тона шећера.

Препоруке Влади

Анализом извоза шећера у земље ЕУ и приватизације шећерана добија се потпуна слика о разорној моћи корупције у овој земљи. Чак ни тако јасни подаци о шверцу шећера, који су довели до санкција два месеца након уласка у СЕ, нису довели до предузимања мера надлежних државних органа. Министарство за економске односе са иностранством, у сарадњи са другим органима извршне власти, спровело је акцију заташкавања и прикривања правих узрока. На делу је била корупција у свом изворном значењу, кад се јавни, општи интерес потпуно поништи а власт врши у интересу веома уске групе људи.

Предлажемо да Влада Србије:

1. Као један од својих првих задатака утврди програм мера за утврђивање свих пропуста који су довели до санкција на извоз шећера, и до пропасти скоро целе индустријске гране производње шећера;
2. Да се утврди, према списку увозника и извозника, тачно кретање шећера, да се провере све потврде о домаћем пореклу шећера који је извезен и да се утврде финансијски ефекти извоза по преференцијалним ценама и ко је остварио тај финансијски ефекат;
3. Да независна одиторска кућа, која није учествовала у досадашњем поступку приватизације, изврши комплетну анализу досадашњих поступака приватизације шећерана, посебно са аспекта постојећих залиха шећера у приватизованим шећеранама који је извезен по преференцијалном режиму, и да ли је то и на који начин утицало да ове фабрике буду продате са извештајем да послују са губитком;
4. Да се посебно утврди и искаже вредност имовине коју имају шећеране, а које нису везане за производњу, и какав би био ефекат продаје тих добара на тржишту независно од продаје шећерана; на пример, какав би био ефекат продаје на тржишту старе шећеране на Чукарици на смањење финансијских губитака најстарије српске шећеране, и сл;

САВЕТ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
ИЗВЕШТАЈ О ИЗВОЗУ ШЕЋЕРА У ЗЕМЉЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ,
II ДЕО

5. По речима господина Радовановића са Института за криминолошка истраживања, полиција је у стању да за два месеца утврди како је шверц шећера ишао и ко је за њега одговоран, али да до сада за то није било политичке воље; сматрамо да шверц шећера, санкције ЕУ и пропаст шећерана, могу бити довољан и јак разлог да се формира и покаже политичка воља, чиме би грађани ове земље стекли уверење да скривени центри моћи не могу корупцијом поништавати јавни интерес, већ да су надлежни државни органи и вољни и способни да га заштите.

9. март 2004.
Савет за борбу против корупције
Председник

Верица Бараћ